

Nowe liceum i technikum

REFORMA 2019

Przedmiot:

JĘZYK POLSKI

Zakres:

PODSTAWOWY I ROZSZERZONY

Zasadnicza zmiana w stosunku do podstawy programowej z 2012 roku

- Zasadniczej zmianie uległa **konstrukcja planów ramowych**, gdyż dotychczasowe plany określały minimalną liczbę godzin do zrealizowania na danym etapie edukacyjnym z danego przedmiotu oraz liczbę godzin zajęć z wychowawcą.
- Wymiar godzin ustalony był w przeliczeniu na 32-tygodniowy rok nauki. **Nowe przepisy wprowadzają tygodniową (semestralną) liczbę godzin** zajęć edukacyjnych i zajęć z wychowawcą w poszczególnych klasach danego typu szkoły, które będą stanowiły podstawę do opracowania przez dyrektora szkoły tygodniowego (semestralnego) planu pracy.
- W podstawie programowej wyszczególniono **cztery obszary kształcenia** (w starej podstawie były to trzy wymagania ogólne):
  - I. Kształcenie literackie i kulturowe**
  - II. Kształcenie językowe** (w tym: gramatyka języka polskiego, zróżnicowanie języka, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)
  - III. Tworzenie wypowiedzi**
  - IV. Samokształcenie**
- Wyeksponowano: historię literatury, zasady retoryki, gramatykę i stylistykę oraz komunikację językową.
- Rozbudowano listę lektur obowiązkowych

SZCZEGÓŁOWE PORÓWNANIE PODSTAW PROGRAMOWYCH: Z 2012 R. I 2018 R.

Obszar	Podstawa programowa z 2012 r.	Podstawa programowa z 2018 r.
Dane podstawowe wynikające z siatki godzin		
Liczba godzin na realizację przedmiotu w cyklu nauczania	360 (zakres podstawowy) + 240 (zakres rozszerzony)	Wprowadzenie tygodniowej (semestralnej) liczby godzin zajęć edukacyjnych i zajęć z wychowawcą w poszczególnych klasach danego typu szkoły; będą one stanowiły podstawę do opracowania przez dyrektora szkoły tygodniowego (semestralnego) planu pracy.
Tygodniowy wymiar godzin na realizację przedmiotu	12 h w cyklu trzyletnim (zwykle 3 x 4 w zakresie podstawowym) plus 8 h w cyklu trzyletnim (zakres rozszerzony)	4 h w każdej klasie, 16 h w cyklu 4-letnim (zakres podstawowy) plus 8 h w cyklu czteroletnim (zakres rozszerzony)
Klasa, w której należy realizować przedmiot	1, 2, 3	1, 2, 3, 4

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

<p>Cele edukacyjne</p>	<p>Cele kształcenia – wymagania ogólne w układzie oryginalnym</p> <p>I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Uczeń rozumie teksty o skomplikowanej budowie; dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; ma świadomość kryteriów poprawności językowej.</p> <p>II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; poznaje niezbędne dla lektury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; odczytuje rozmaite sensy dzieła; dokonuje interpretacji porównawczej.</p> <p>III. Tworzenie wypowiedzi. Uczeń buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; ma świadomość własnej kompetencji językowej.</p>	<p>Cele kształcenia – wymagania ogólne w układzie oryginalnym</p> <p>I. Kształcenie literackie i kulturowe.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów. 2. Rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu, a także dostrzeganie roli czynników wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na ten proces. 3. Rozumienie konieczności zachowania i rozwoju literatury i kultury w życiu jednostki oraz społeczeństwa. 4. Rozróżnianie kultury wysokiej i niskiej, elitarnej i popularnej oraz dostrzeganie związków między nimi. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 6. Kształtowanie różnorodnych postaw czytelniczych: od spontanicznego czytania do odbioru opartego na podstawach naukowych. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
-------------------------------	---	--

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Cele edukacyjne

8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.
  9. Kształcenie umiejętności rozumienia roli mediów oraz ich wpływu na zachowania i postawy ludzi, a także krytycznego odbioru przekazów medialnych oraz świadomego korzystania z nich.
  10. Budowanie systemu wartości na fundamencie prawdy, dobra i piękna oraz szacunku dla człowieka.
  11. Kształcenie umiejętności rozpoznawania i wartościowania postaw budujących szacunek dla człowieka (np. wierność, odpowiedzialność, umiar) oraz służących budowaniu wspólnot: państwowej, narodowej, społecznej (np. patriotyzm, sprawiedliwość, obowiązkowość, szlachetność, walka, praca).
- II. Kształcenie językowe.**
1. Pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku.
  2. Wzbogacanie umiejętności komunikacyjnych, stosowne wykorzystanie języka w różnych sytuacjach komunikacyjnych.
  3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich i nieliterackich.
  4. Świadome wykorzystanie działań językowych w formowaniu odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
  5. Uwrażliwianie na piękno mowy ojczystej, wspomaganie rozwoju kultury językowej, doskonalenie umiejętności posługiwania się poprawną polszczyzną.
- III. Tworzenie wypowiedzi.**
1. Doskonalenie umiejętności wyrażania własnych sądów, argumentacji i udziału w dyskusji.
  2. Wykorzystanie kompetencji językowych i komunikacyjnych w wypowiedziach ustnych i pisemnych.
  3. Kształcenie umiejętności formułowania i uzasadniania sądów na temat dzieł literackich oraz innych tekstów kultury.
  4. Doskonalenie umiejętności retorycznych, w szczególności zasad tworzenia wypowiedzi spójnych, logicznych oraz stosowania kompozycji odpowiedniej dla danej formy gatunkowej.

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Cele edukacyjne

5. Rozwijanie umiejętności tworzenia tekstów o wyższym stopniu złożoności.
- IV. Samokształcenie.**
1. Rozwijanie zainteresowań humanistycznych.
  2. Doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym zasobów cyfrowych, oceny ich rzetelności, wiarygodności i poprawności merytorycznej.
  3. Kształcenie nawyków systematycznego uczenia się, porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania oraz syntezy poznanego materiału.
  4. Wyrabianie nawyku samodzielnej, systematycznej lektury.
  5. Rozwijanie uzdolnień i zainteresowań poprzez udział w różnych formach aktywności intelektualnej i twórczej.
  6. Umacnianie postawy poszanowania dla cudzej własności intelektualnej.
  7. Rozwijanie umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystywaniu pozyskanych informacji.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe: schemat

Szkicowe przedstawienie zależności odpowiednich obszarów treści przedstawianych w podstawach.
Punktem wyjścia jest układ nowej podstawy programowej z 2018 r.

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

- II. 1. Wstępne rozpoznanie.
- II. 2. Analiza
- II. 3. Interpretacja
- II. 4. Wartości i wartościowanie.

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich.

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

- I. 1. Czytanie i słuchanie.

2. Odbiór tekstów kultury.**II. Kształcenie językowe.**

1. Gramatyka języka polskiego.
2. Zróżnicowanie języka.

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

		3. Komunikacja językowa i kultura języka. 4. Ortografia i interpunkcja.
	III. Tworzenie wypowiedzi. 1. Mówienie i pisanie. 2. Świadomość językowa.	III. Tworzenie wypowiedzi. 1. Elementy retoryki. 2. Mówienie i pisanie.
	I. 2. Samokształcenie i docieranie do informacji.	IV. Samokształcenie.
Treści nauczania – wymagania szczegółowe		
Przedstawienie zależności odpowiednich obszarów treści omawianych w obu podstawach programowych. Punktem wyjścia są treści podstawy programowej z 2018 r. (cytowane w prawej kolumnie), z podkreśleniem zagadnień kluczowych. Kolorem żółtym oznaczono treści zmienionych wymagań. Kolor czerwony to treści wymagań, których brak w podstawie z 2012 r. Czarna czcionka to zapisy dla zakresu podstawowego, czcionka niebieska to zakres rozszerzony.		
Czytanie utworów literackich	Uczeń: II. 2. 2) dostrzega w czytanych utworach cechy charakterystyczne określonej epoki (średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, współczesność);	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. I. 1. 1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;
	II. 1. 3) rozpoznaje konwencję literacką (stałe pojawianie się danego literackiego rozwiązania w obrębie pewnego historycznie określonego zbioru utworów)	I. 1. 2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);
	–	I. 1. 3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;
	II. 2. 1) wskazuje zastosowane w utworze środki wyrazu artystycznego i ich funkcje (poznane wcześniej, a ponadto: oksymoron, synekdochy, hiperbole, elipsy, paralelizmy) oraz inne wyznaczniki	I. 1. 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię , hiperbole; leksykalne, w tym frazeologizmy;

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Czytanie utworów literackich

poetyki danego utworu (z zakresu podstaw wersyfikacji, kompozycji, genologii) i określa ich funkcje;	składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę , elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię ; określa ich funkcje [uwaga: brak tu synekdochy];
II. 3. 4) odczytuje treści alegoryczne i symboliczne utworu I. 1. 7) rozpoznaje w wypowiedzi ironię, objaśnia jej mechanizm i funkcję;	I. 1. 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; I. 1. 6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos ; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter ;
–	I. 1. 7) rozumie <u>pojęcie groteski</u> , rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej artystyczny i wartościujący charakter;
II. zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.	I. 1. 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem <u>treści utworów</u> wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
II. 1. 2) określa problematykę utworu;	I. 1. 9) rozpoznaje <u>tematykę i problematykę</u> poznanych tekstów oraz jej <u>związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi</u> ; poddaje ją refleksji;
II. 2. 4) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja);	I. 1. 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: <u>świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów)</u> , narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje ;
II. 3. 3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich;	I. 1. 11) rozumie <u>pojęcie motywu literackiego i toposu</u> , rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz <u>dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich</u> ; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;
–	I. 1. 12) w interpretacji utworów literackich <u>odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej</u> , w tym: <u>trenów i pieśni Jana Kochanowskiego, bajek Ignacego Krasickiego, Dziadów cz. II oraz Pana Tadeusza Adama Mickiewicza, Zemsty Aleksandra Fredry, Balladyny Juliusza Słowackiego</u> ;
II. 2. 5) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty (dostrzega cechy wspólne i różne).	I. 1. 13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach , określa cechy wspólne i różne;

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Czytanie utworów literackich

–	I. 1. 14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
II. 3. 2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne);	I. 1. 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historyczno-literacki, historyczny, polityczny , kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny ;
II. 4. 2) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne;	I. 1. 16) rozpoznaje obecne w utworach literackich <u>wartości uniwersalne i narodowe</u> ; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.
II. 1. 1) prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki; II. 2. 3) analizując teksty dawne, dostrzega różnice językowe (fonetyczne, leksykalne) wynikające ze zmian historycznych; II. 3. 1) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (np. słowa-klucze, wyznaczniki kompozycji); II. 4. 3) dostrzega w świecie konflikty wartości (np. równości i wolności, sprawiedliwości i miłosierdzia) oraz rozumie źródła tych konfliktów.	–
–	I. 1. 1) odczytuje tekst w jego <u>warstwie semantycznej i semiotycznej</u> ;
–	I. 1. 2) rozumie <u>pojęcie tradycji literackiej i kulturowej</u> , rozpoznaje elementy tradycji w utworach, rozumie ich rolę w budowaniu wartości uniwersalnych;
–	I. 1. 3) rozpoznaje w utworach <u>cechy prądów literackich i artystycznych</u> oraz odczytuje ich funkcje;
–	I. 1. 4) rozróżnia <u>grupę literacką i pokolenie literackie</u> ; rozpoznaje założenia programowe w utworach literackich różnych epok;
–	I. 1. 5) rozpoznaje <u>mitologizację i demitologizację</u> w utworach literackich, rozumie ich uniwersalny charakter oraz rolę w interpretacji;
–	I. 1. 6) rozpoznaje w utworach literackich <u>konwencje</u> : baśniową, oniryczną, turpistyczną, nadrealistyczną, postmodernistyczną;

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Czytanie utworów literackich

<p>II. 2. 2) dostrzega przemiany konwencji i praktykę ich łączenia (synkretizm konwencji i gatunków);</p>	<p>I. 1. 7) określa <u>przemiany konwencji</u> i ich przenikanie się w utworach literackich; rozpoznaje odmiany <u>synkretyzmu</u> (rodzajowego, gatunkowego) oraz interpretuje jego znaczenie;</p>
<p>II. 2. 1) wskazuje zastosowane w utworze środki wyrazu artystycznego i ich funkcje (... synekdochy...) i określa ich funkcje;</p>	<p>I. 1. 8) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego: aliterację, paronomazję, kontaminację, metonimię, synekdochę, synestezję, odmiany inwersji, gradację; określa ich funkcje;</p>
<p>–</p>	<p>I. 1. 9) rozumie <u>pojęcie archetypu</u>, rozpoznaje archetypy w utworach literackich oraz określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;</p>
<p>II. 2. 4) dostrzega w czytanych utworach: parodię, parafrazę i trawestację, wskazuje ich wzorce tekstowe;</p>	<p>I. 1. 10) rozumie <u>pojęcie parafrazy, parodii i trawestacji</u>, wskazuje ich wzorce tekstowe; wykorzystuje te pojęcia w interpretacji utworu literackiego;</p>
<p>–</p>	<p>I. 1. 11) <u>porównuje różnorodne propozycje odczytania</u> tego samego utworu literackiego;</p>
<p>–</p>	<p>I. 1. 12) rozumie <u>pojęcie aluzji literackiej</u>, rozpoznaje aluzje w utworach i określa ich znaczenie w interpretacji utworów;</p>
<p>II. 4. 1) dostrzega związek języka z wartościami, rozumie, że język podlega wartościowaniu, (np. język jasny, prosty, zrozumiały, obrazowy, piękny), jest narzędziem wartościowania, a także źródłem poznania wartości (utrwalonych w znaczeniach nazw wartości, takich jak: dobro, prawda, piękno; wiara, nadzieja, miłość; wolność, równość, braterstwo; Bóg, honor, ojczyzna; solidarność, niepodległość, tolerancja);</p>	<p>I. 1. 13) rozumie i określa <u>związek wartości poznawczych, etycznych i estetycznych</u> w utworach literackich.</p>
<p>II. 2. 1) wskazuje związki między różnymi aspektami utworu (estetycznym, etycznym i poznawczym); II. 2. 3) rozpoznaje aluzje literackie i symbole kulturowe (np. biblijne, romantyczne) oraz ich funkcję ideową i kompozycyjną, a także znaki tradycji, np. antycznej, judaistycznej, chrześcijańskiej, staropolskiej; II. 2. 5) rozpoznaje i charakteryzuje styl utworu, np. wiersza renesansowego, barokowego, klasycystycznego, romantycznego. II. 3. 1) dostrzega i komentuje estetyczne wartości utworu literackiego; II. 3. 2) przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich;</p>	<p>–</p>

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Czytanie utworów literackich	<p>II. 3. 3) w interpretacji eseju i felietonu wykorzystuje wiedzę o ich cechach gatunkowych;</p> <p>II. 3. 4) konfrontuje tekst literacki z innymi tekstami kultury np. plastycznymi, teatralnymi, filmowymi.</p> <p>II. 4. 1) wskazuje różne sposoby wyrażania wartościowań w tekstach.</p>	
Odbiór tekstów kultury	<p>Uczeń:</p> <p>I. 1. 1) odczytuje sens całego tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań uporządkowanych w akapicie, odróżnia znaczenie realne i etymologiczne) oraz wydzielonych przez siebie fragmentów; potrafi objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości;</p>	<p>I. 2. 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych</p> <p>I. 2. 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;</p>
	<p>I. 1. 2) rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), politycznych (przemówienie) i popularnonaukowych; wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz; odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte;</p> <p>I. 1. 6) rozróżnia w dialogu odpowiedzi właściwe i unikowe;</p>	<p>I. 2. 3) rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych (przemówienie, laudacja, homilia), popularnonaukowych i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz; rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; rozróżnia odpowiedzi właściwe i unikowe;</p>
	-	<p>I. 2. 4) określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; rozumie pojęcie <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła;</p> <p>I. 2. 5) charakteryzuje główne prądy filozoficzne oraz określa ich wpływ na kulturę epoki;</p> <p>I. 2. 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;</p> <p>I. 2. 7) odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej, stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.</p>
	<p>I. 1. 3) rozpoznaje typ nadawcy i adresata tekstu;</p> <p>I. 1. 4) wskazuje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, rozpoznaje zastosowane w nim środki językowe i ich funkcje w tekście;</p> <p>I. 1. 5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym, dokonuje jego logicznego streszczenia;</p> <p>I. 1. 8) rozpoznaje pytania podchwytliwe i sugerujące odpowiedź;</p>	-

Obszar

Podstawa programowa z 2012 r.

Podstawa programowa z 2018 r.

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Odbiór tekstów kultury	I. 1. 9) rozpoznaje manipulację językową w tekstach reklamowych, w języku polityków i dziennikarzy.	
	I. 1. 2) twórczo wykorzystuje wypowiedzi krytycznoliterackie i teoretycznoliterackie (np. recenzja, szkic, artykuł, esej);	I. 2. 1) analizuje strukturę eseju: odczytuje zawarte w nim sensory, sposób prowadzenia wywodu, charakterystyczne cechy stylu; I. 2. 2) wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji dzieła sztuki;
	–	I. 2. 3) rozpoznaje nawiązania do tradycji biblijnej i antycznej w kulturze współczesnej;
	I. 1. 1) czyta utwory stanowiące konteksty dla tekstów kultury poznawanych w szkole;	I. 2. 4) porównuje teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty;
	–	I. 2. 5) rozpoznaje i charakteryzuje główne style w architekturze i sztuce; I. 2. 6) odczytuje poglądy filozoficzne zawarte w różnorodnych dziełach; I. 2. 7) zna pojęcie syntezy sztuk, rozpoznaje jej cechy i ewolucję od romantyzmu do współczesności.
	I. 1. 4) rozpoznaje retoryczną organizację wypowiedzi – wskazuje zastosowane w niej sposoby osiągnięcia przejrzystości i sugestywności;	–
Gramatyka języka polskiego	–	II. Kształcenie językowe. Gramatyka języka polskiego. II. 1. 1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi; II. 1. 2) rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i wykorzystuje je w budowie wypowiedzi o różnym charakterze; II. 1. 3) rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi; II. 1. 4) rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi. II. 1. rozumie proces kształtowania się systemu gramatycznego i potrafi wskazać jego elementy we fleksji, fonetyce i składni.

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Gramatyka języka polskiego	–	<p>II. Kształcenie językowe.</p> <p>2. Zróżnicowanie języka.</p> <p>II. 2. 1) rozróżnia pojęcie <u>stylu i stylizacji</u>, rozumie ich znaczenie w tekście;</p>
	<p>Uczeń:</p> <p>I. 3. 4) postrzega styl potoczny jako centrum systemu stylowego polszczyzny, od którego odróżniają się inne style: artystyczny, naukowy, urzędowy, publicystyczny.</p>	<p>II. 2. 2) rozróżnia <u>style funkcjonalne polszczyzny</u> oraz rozumie zasady ich stosowania;</p>
	–	<p>II. 2. 3) rozpoznaje i ocenia modę językową we współczesnym języku;</p> <p>II. 2. 4) określa rodzaje <u>zapożyczeń</u> i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie różnych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny;</p> <p>II. 2. 5) zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje <u>biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy</u> obecne w polskim dziedzictwie kulturowym;</p>
	I. 3. 6) rozpoznaje w czytanych tekstach oraz wypowiedziach mówionych stylizację, rozróżnia jej rodzaje (archaizację, dialektyzację, kolokwializację) i określa funkcje;	<p>II. 2. 6) rozpoznaje <u>rodzaje stylizacji</u> (archaizacja, dialektyzacja, kolokwializacja, stylizacja środowiskowa, biblijna, mitologiczna itp.) oraz określa ich funkcje w tekście;</p>
	I. 3. 8) odróżnia słownictwo neutralne od emocjonalnego i wartościującego, oficjalne od swobodnego.	<p>II. 2. 7) rozpoznaje <u>słownictwo o charakterze wartościującym</u>; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.</p>
	–	<p>II. 2. 1) rozumie i wyjaśnia <u>różnicę między etymologicznym a realnym znaczeniem wyrazu</u>;</p> <p>II. 2. 2) rozpoznaje <u>prozodyczne elementy stylu</u>: akcent, intonacja, dynamika, rytmizacja i określa ich funkcje w tekście;</p> <p>II. 2. 3) rozumie pojęcie <u>socjolektu</u>; rozpoznaje i określa jego funkcje komunikacyjne;</p> <p>II. 2. 4) rozumie, co to jest <u>tabu językowe</u>; rozpoznaje jego obecność w wypowiedziach;</p> <p>II. 2. 5) określa <u>właściwości języka jako nośnika i przekaźnika treści kulturowych</u>;</p> <p>II. 2. 6) rozpoznaje i charakteryzuje <u>styl indywidualny</u> (dzieła literackiego, autora) oraz <u>styl typowy</u> (gatunku literackiego, prądu literackiego,</p>

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Obszar	Podstawa programowa z 2012 r.	Podstawa programowa z 2018 r.
Gramatyka języka polskiego		epoki) i wykorzystuje tę wiedzę w interpretacji utworu literackiego; II. 2. 7) określa rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich; II. 2. 8) określa cechy stylu wypowiedzi internetowych oraz wartościuje wypowiedzi tworzone przez internautów.
Komunikacja językowa i kultura języka	Uczeń: I. 3. 2) zna pojęcia znaku i systemu znaków; uzasadnia, że język jest systemem znaków; rozróżnia znaki werbalne i niewerbalne, ma świadomość ich różnych funkcji i sposobów interpretacji; I. 3. 3) zna pojęcie aktu komunikacji językowej i wskazuje jego składowe (nadawca, odbiorca, kod, komunikat, kontekst) I. 3. 4) rozpoznaje i nazywa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); – I. 3. 7) rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi; rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych; –	II. Kształcenie językowe. 3. Komunikacja językowa i kultura języka. II. 3. 1) rozumie pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; II. 3. 2) zna pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); II. 3. 3) rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); II. 3. 4) rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (homonimie, anakoluty, elipsy, paradoksy), dba o jasność i precyzję komunikatu; II. 3. 5) posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; II. 3. 6) odróżnia zamierzoną innowację językową od błędu językowego; określa funkcje innowacji językowej w tekście; II. 3. 7) stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; II. 3. 8) rozróżnia pojęcia manipulacji, dezinformacji, postprawdy, stereotypu, bańki informacyjnej, wiralności; rozpoznaje te zjawiska w tekstach i je charakteryzuje; II. 3. 9) stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednie do sytuacji;

Obszar

Podstawa programowa z 2012 r.

Podstawa programowa z 2018 r.

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Komunikacja językowa
i kultura języka

I. 3. 3) ... dostrzega i omawia współczesne zmiany modelu komunikacji językowej (np. różnice między tradycyjną komunikacją ustną lub pisaną a komunikacją przez Internet);

II. 3. 10) charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).

–

II. 3. 1) określa intencję wypowiedzi jako aktu o dwóch znaczeniach: dosłownym i implikowanym (presupozycja);

II. 3. 2) rozpoznaje i określa funkcje tekstu (fatyczną, magiczną);

I. 3. 1) rozróżnia i omawia na wybranych przykładach funkcje języka – poznawczą (kategoryzowanie świata), komunikacyjną (tworzenie wypowiedzi i stosowanie języka w aktach komunikacji) oraz społeczną (jednoczenie grupy i budowanie tożsamości zbiorowej – regionalnej, środowiskowej, narodowej);

II. 3. 3) określa funkcje języka: poznawczą (kategoryzowanie świata), komunikacyjną (dostosowanie języka do sytuacji komunikacyjnej) oraz społeczną (budowanie wspólnoty regionalnej, środowiskowej, narodowej);

I. 3. 2) dostrzega związek języka z obrazem świata;

II. 3. 4) określa rolę języka w budowaniu obrazu świata.

I. 3. 1) analizuje i definiuje (w razie potrzeby z pomocą słowników) znaczenia słów;
I. 3. 5) wskazuje w czytanych tekstach i analizuje przykłady odmian terytorialnych, środowiskowych i zawodowych polszczyzny;
I. 3. 3) rozpoznaje i wskazuje wybrane cechy języka polskiego, które świadczą o jego przynależności do rodziny języków słowiańskich; sytuuje polszczyznę na tle innych języków używanych w Europie;

–

Ortografia i interpunkcja

–

II. Kształcenie językowe.**4. Ortografia i interpunkcja.**

II. 4. 1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en; pisowni skrótów i skrótowców;

II. 4. 2) wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu;

II. 4. 3) rozumie stylistyczną funkcję zamierzonego błędu ortograficznego w tekście artystycznym.

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Obszar	Podstawa programowa z 2012 r.	Podstawa programowa z 2018 r.
Ortografia i interpunkcja		II. 4. stosuje podstawowe zasady pisowni polskiej (fonetyczną, morfologiczną, historyczną i konwencjonalną) w zachowaniu poprawności zapisu wypowiedzi.
Elementy retoryki	Uczeń: III. 1. 3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);	III. Tworzenie wypowiedzi. 1. Elementy retoryki. III. 1. 1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;
	III. 1. 5) stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji	III. 1. 2) wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej;
	–	III. 1. 3) rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa);
	I. 1. 4) rozpoznaje retoryczną organizację wypowiedzi – wskazuje zastosowane w niej sposoby osiągania przejrzystości i sugestywności;	–
	–	III. 1. 4) wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. pytania retoryczne, wyliczenia, wykrzyknienia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę;
	–	III. 1. 5) rozróżnia typy argumentów, w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); III. 1. 6) rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach; III. 1. 7) odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; III. 1. 8) rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składowanych w tekstach reklamy;
	III. 1. 5) ... wystrzega się nieuczciwych zabiegów erystycznych;	III. 1. 9) rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym;

Obszar

Podstawa programowa z 2012 r.

Podstawa programowa z 2018 r.

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Obszar	Podstawa programowa z 2012 r.	Podstawa programowa z 2018 r.
Elementy retoryki	I. 1. 5) rozpoznaje mechanizmy nowomowy charakterystyczne dla systemów totalitarnych.	<p>III. 1. 10) rozumie zjawisko nowomowy; określa jego cechy i funkcje w tekście.</p> <p>1) odróżnia elementy stałe i fakultatywne przemówień;</p> <p>2) stosuje różne typy dowodzenia w wypowiedzi (indukcyjne, dedukcyjne, sylogizmy);</p> <p>3) rozpoznaje wywód o charakterze demagogicznym oraz metodę pytań podchwytliwych i sugerujących;</p> <p>4) rozumie pojęcie rubaszości i sarkazmu, wskazuje ich funkcje w tekście oraz przedstawia propozycję odczytania;</p> <p>5) rozróżnia ironię w zależności od celu: satyrycznego, parodystycznego, przejawu drwiny i sarkazmu.</p>
Mówienie i pisanie	<p>–</p> <p>Uczeń:</p> <p>III. 1. 1) tworzy dłuższy tekst pisany lub mówiony (rozprawka, recenzja, referat, interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej;</p> <p>–</p>	<p>III. Tworzenie wypowiedzi.</p> <p>2. Mówienie i pisanie.</p> <p>III. 2. 1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;</p> <p>III. 2. 2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;</p> <p>III. 2. 3) reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi;</p> <p>III. 2. 4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;</p> <p>III. 2. 5) tworzy formy użytkowe: protokół, opinię, zażalenie; stosuje zwroty adresatywne, etykietę językową</p> <p>III. 2. 6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca [brak tu recenzji];</p> <p>III. 2. 7) odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi;</p>

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Mówienie i pisanie

	<p>III. 2. 8) tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym;</p> <p>III. 2. 9) stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych;</p> <p>III. 2. 10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;</p> <p>III. 2. 11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;</p>
<p>III. 1. 6) opracowuje redakcyjnie własny tekst (dokonuje uzupełnień, przekształceń, skrótów, eliminuje przypadkową niejednoznaczność wypowiedzi, sporządza przypisy);</p>	<p>III. 2. 12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.</p>
–	<p>III. 2) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach: esej, interpretacja porównawcza, reportaż, felieton.</p>
<p>II. 1. 2) przygotowuje wypowiedź (wybiera formę gatunkową i odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną, sporządza plan wypowiedzi, dobiera właściwe słownictwo);</p> <p>III. 1. 4) publicznie wygłasza przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność głosu);</p> <p>III. 1. 6) opracowuje redakcyjnie własny tekst (dokonuje uzupełnień, przekształceń, skrótów, eliminuje przypadkową niejednoznaczność wypowiedzi, sporządza przypisy);</p> <p>III. 1. 7) wykonuje różne działania na tekście cudzym (np. streszcza, parafrazuje, sporządza konspekt, cytuje).</p> <p>III. 1. 1) tworzy wypowiedzi ze świadomością ich funkcji sprawczej;</p> <p>III. 1. 2) ocenia własną kompetencję językową (poprawność gramatyczną i słownikową) oraz kompetencję komunikacyjną (stosowność i skuteczność wypowiedzenia się).</p>	–

Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej

Obszar	Podstawa programowa z 2012 r.	Podstawa programowa z 2018 r.
Samokształcenie	–	<p>IV. Samokształcenie.</p> <p>IV. 1) rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;</p> <p>IV. 2) porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;</p> <p>IV. 3) korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej;</p>
	<p>Uczeń:</p> <p>I. 2. 4) sporządza opis bibliograficzny książki i artykułu, zapisów elektronicznych, bibliografię wybranego tematu.</p>	IV. 4) sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych;
	–	<p>IV. 5) dokonuje krytycznej selekcji źródeł;</p> <p>IV. 6) wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;</p> <p>IV. 7) wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji;</p>
	I. 2. 2) korzysta ze słowników i leksykonów, w tym słowników etymologicznych i symboli;	IV. 8) posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line;
	–	IV. 9) wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;
	I. 2. 3) tworzy przedmiotowe bazy danych zawierające informacje zdobywane w toku nauki;	IV. 10) gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych;
	I. 2. 1) szuka literatury przydatnej do opracowania różnych zagadnień; selekcjonuje ją według wskazanych kryteriów (w zasobach bibliotecznych korzysta zarówno z tradycyjnego księgozbioru, jak i z zapisów multimedialnych i elektronicznych, w tym Internetu);	IV. 11) korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość;
	–	IV. 12) wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć;
	I. 1. 3) porównuje tekst linearny i hipertekst rozumiany jako wypowiedź nieciągła, nieliniowa, stanowiąca system powiązanych segmentów tekstowych, łączonych dowolnie przez użytkownika języka w każdorazowym akcie odbioru;	IV. 13) zna pojęcie hipertekstu; rozpoznaje jego realizacje internetowe oraz pozainternetowe; określa ich funkcje w komunikacji, umiejętnie z nich korzysta w gromadzeniu informacji.

Obszar	Podstawa programowa z 2012 r.	Podstawa programowa z 2018 r.
Realizacja przedmiotu – zagadnienia z podstawy programowej		
Samokształcenie	–	<p>IV. 1) sięga do literatury naukowej, aby pogłębiać swoją wiedzę przedmiotową;</p> <p>IV. 2) włącza się w życie kulturalne szkoły, regionu.</p>
	<p>I. 2. 1) samodzielnie wybiera do lektury teksty, stosując różne kryteria wyboru, które potrafi uzasadnić;</p> <p>I. 2. 2) adiustuje tekst na poziomie elementarnym.</p>	–

LISTA LEKTUR OBOWIĄZKOWYCH W NOWEJ PODSTAWIE PROGRAMOWEJ

Zakres podstawowy

- 1) Biblia, w tym fragmenty *Księgi Rodzaju*, *Księgi Hioba*, *Księgi Koheleta*, *Pieśni nad Pieśniami*, *Księgi Psalmów*, *Apokalipsy wg św. Jana*;
- 2) Jan Parandowski, *Mitologia*, część I Grecja;
- 3) Homer, *Iliada* (fragmenty), *Odyseja* (fragmenty);
- 4) Sofokles, *Antygona*;
- 5) Horacy – wybrane utwory;
- 6) *Bogurodzica*; *Lament świętokrzyski* (fragm.); *Legenda o św. Aleksym* (fragm.); *Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią* (fragm.);
- 7) *Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu* (fragmenty);
- 8) *Pieśń o Rolandzie* (fragmenty);
- 9) Gall Anonim, *Kronika polska* (fragmenty);
- 10) Dante Alighieri, *Boska komedia* (fragmenty);
- 11) Jan Kochanowski, wybrane pieśni, w tym: *Pieśń IX ks. I*, *Pieśń V ks. II*; psalmy, w tym *Psalm 13*, *Psalm 47*; tren IX, X, XI, XIX; *Odprawa posłów greckich*;
- 12) Piotr Skarga, *Kazania sejmowe* (fragmenty);
- 13) wybrane wiersze poetów: Daniel Naborowski, Jan Andrzej Morsztyn, Mikołaj Sęp-Szarzyński;
- 14) Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki* (fragmenty);
- 15) William Szekspir, *Makbet*, *Romeo i Julia*;
- 16) Moliere, *Skąpiec*;
- 17) Ignacy Krasicki, *Hymn do miłości ojczyzny*, wybrane satyry;
- 18) Franciszek Karpiński, wybór sielanek i liryki religijnej;
- 19) Adam Mickiewicz, *Oda do młodości*; wybrane ballady, w tym *Romantyczność*; wybrane sonety z cyklu *Sonety krymskie* oraz inne wiersze; *Konrad Wallenrod*; *Dziady* cz. III;

- 20) Juliusz Słowacki, *Kordian*, wybrane wiersze, w tym *Grób Agamemnona* (fragm.), *Testament mój*;
- 21) Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska komedia*;
- 22) Cyprian Kamil Norwid, wybrane wiersze;
- 23) Bolesław Prus, *Lalka*, *Z legend dawnego Egiptu*;
- 24) Eliza Orzeszkowa, *Gloria victis*;
- 25) Henryk Sienkiewicz, *Potop*;
- 26) Adam Asnyk, wybór wierszy;
- 27) Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*;
- 28) wybrane wiersze poetów: Jan Kasprzowicz, Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Leopold Staff;
- 29) Stanisław Wyspiański, *Wesele*;
- 30) Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (tom I – *Jesień*);
- 31) Stefan Żeromski, *Rozdziobią nas kruki, wrony...*, *Przedwiośnie*;
- 32) Witold Gombrowicz, *Ferdydurke* (fragmenty);
- 33) wybrane wiersze poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Jan Lechoń, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Kazimiera Iłhakowiczówna, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Gajcy;
- 34) Tadeusz Borowski, *Proszę państwa do gazu*, *Ludzie, którzy szli*;
- 35) Gustaw Herling-Grudziński, *Inny świat*;
- 36) Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*;
- 37) wybrane wiersze poetów: Stanisław Baliński, wybrane wiersze z okresu emigracyjnego, Kazimierz Wierzyński, wybrane wiersze z okresu emigracyjnego, Czesław Miłosz, w tym wybrane wiersze z tomu *Ocalenie* oraz *Traktat moralny* (fragm.), Tadeusz Różewicz, Miron Białoszewski, Jarosław Marek Rymkiewicz, Wisława Szymborska, Zbigniew Herbert, w tym wybrane wiersze z tomów *Pan Cogito* oraz *Raport z obłożonego miasta*, Halina Poświatowska, Stanisław Barańczak, Marcin Świetlicki, Jan Polkowski, Wojciech Wencel;

- 38) Albert Camus, *Dżuma*;
- 39) George Orwell, *Rok 1984*;
- 40) Józef Mackiewicz, *Droga donikąd* (fragmenty);
- 41) Sławomir Mrożek, *Tango*;
- 42) Marek Nowakowski, *Raport o stanie wojennym* (wybrane opowiadanie); *Góra „Edek”* (z tomu *Prawo prerii*);
- 43) Jacek Dukaj, *Katedra* (z tomu *W kraju niewiernych*);
- 44) Antoni Libera, *Madame*;

- 45) Andrzej Stasiuk, *Miejsce* (z tomu *Opowieści galicyjskie*);
- 46) Olga Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie* (z tomu *Gra na wielu bębenkach*);
- 47) Ryszard Kapuściński, *Podróże z Herodotem* (fragmenty);
- 48) wybrane utwory okresu stanu wojennego;
- 49) powojenna piosenka literacka – wybrane utwory Ewy Demarczyk, Jacka Kaczmarskiego, Wojciecha Młynarskiego, Agnieszki Osieckiej oraz wybrane teksty Kabaretu Starszych Panów

---

Zakres rozszerzony: teksty określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) Arystoteles, *Poetyka, Retoryka* (fragm.)
- 2) Platon, *Państwo* (fragmenty);
- 3) Arystofanes, *Chmury*;
- 4) Jan Parandowski, *Mitologia*, część II Rzym;
- 5) Wergiliusz, *Eneida* (fragmenty);
- 6) św. Augustyn, *Wyznania* (fragmenty);
- 7) św. Tomasz z Akwinu, *Summa teologiczna* (fragmenty);
- 8) François Villon, *Wielki testament* (fragmenty);
- 9) François Rabelais, *Gargantua i Pantagruel* (fragmenty);
- 10) Michel de Montaigne, *Próby* (fragmenty);
- 11) Jan Kochanowski, *Treny* (jako cykl poetycki);
- 12) Piotr Skarga, *Żywoty świętych* (fragmenty);
- 13) William Szekspir, *Hamlet*;
- 14) wybrane utwory poetyckie z romantycznej literatury europejskiej, w tym wybrane wiersze angielskich poetów jezior;
- 15) Juliusz Słowacki, *Lilla Weneda*;

- 16) Cyprian Kamil Norwid, *Bema pamięci żałobny rapsod, Fortepian Szopena, Czarne kwiaty* (fragmenty), *Promethidion* (fragmenty);
- 17) realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoré de Balzac, *Ojciec Goriot* lub Charles Dickens, *Klub Pickwicka*, lub Mikołaj Gogol, *Martwe dusze*, lub Gustaw Flaubert, *Pani Bovary*);
- 18) Stanisław Wyspiański, *Noc listopadowa*;
- 19) Franz Kafka, *Proces* (fragmenty);
- 20) Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*;
- 21) Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*;
- 22) Bruno Schulz, wybrane opowiadania z tomu *Sklepy cynamonowe*;
- 23) Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*;
- 24) Jorge Luis Borges, wybrane opowiadanie;
- 25) Janusz Głowacki, *Antygona w Nowym Jorku*;
- 26) Sławomir Mrożek, wybrane opowiadania;
- 27) wybrane eseje autorów: Jerzego Stempowskiego, Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, Zbigniewa Herberta, Zygmunta Kubiaka, Jarosława Marka Rymkiewicza (co najmniej po jednym utworze);
- 28) wybrane teksty z aktualnych numerów miesięczników oraz kwartalników literackich i kulturalnych.

LISTA LEKTUR UZUPEŁNIAJĄCYCH W NOWEJ PODSTAWIE PROGRAMOWEJ

Zakres podstawowy

- 1) Sofokles, *Król Edyp*;
- 2) Mikołaj z Wilkowiecka, *Historyja o chwalebny m Zmartwychwstaniu Pańskim* (fragmenty);
- 3) *Dzieje Tristana i Izoldy* (fragmenty);
- 4) Giovanni Boccaccio, *Sokół*;
- 5) Mikołaj Rej, *Żywot człowieka poczciwego* (fragmenty);
- 6) Andrzej Frycz Modrzewski, *O poprawie Rzeczypospolitej* (fragmenty);
- 7) Miguel de Cervantes y Saavedra, *Przemysłny szlachcic Don Kichote z Manczy* (fragmenty);
- 8) Wespazjan Kochowski, *Psalmodia polska* (wybór psalmów);
- 9) Wacław Potocki, *Transakcja wojny chocimskiej* (fragmenty z części I);
- 10) Ignacy Krasicki, *Monachomachia* (fragmenty);
- 11) Stanisław Trembecki, Franciszek Kniaźnin, wybrane utwory;
- 12) Jędrzej Kitowicz, *Opis obyczajów za czasów panowania Augusta III* (fragmenty);
- 13) Julian Ursyn Niemcewicz, *Powrót pośta*;
- 14) Stanisław Staszic, *Przestrogi dla Polski* (fragmenty);
- 15) Juliusz Słowacki, *Beniowski* (fragmenty);
- 16) Aleksander Fredro, *Śluby panieńskie*;
- 17) Johann Wolfgang Goethe, *Cierpienia młodego Wertera* (fragmenty), *Faust* (fragmenty);
- 18) George Byron, *Giaur* (fragmenty);
- 19) Adam Mickiewicz, *Dziady* cz. IV;
- 20) Eliza Orzeszkowa, *Nad Niemnem*;
- 21) Maria Konopnicka, wybór wierszy;
- 22) Stefan Żeromski, *Echa leśne*;
- 23) Zofia Nałkowska, *Granica*;
- 24) Tadeusz Peiper, wybór wierszy;
- 25) Joseph Conrad, *Lord Jim*;
- 26) Anna Kamieńska, Anna Świrszczyńska, Julia Hartwig, Stanisław Grochowiak, Edward Stachura, wybór wierszy;
- 27) Kazimierz Moczarski, *Rozmowy z katem* (fragmenty);
- 28) Zofia Nałkowska, *Przy torze kolejowym* (z tomu *Medaliony*);
- 29) Jan Józef Szczepański, *Święty*;
- 30) Tadeusz Różewicz, *Kartoteka*;
- 31) Józef Czapski, *Na nieludzkiej ziemi* (fragmenty);
- 32) Leopold Tyrmand, *Dziennik 1954* (fragmenty);
- 33) Stanisław Lem, *Wizja lokalna*;
- 34) Samuel Beckett, *Czekając na Godota*;
- 35) Friedrich Dürrenmatt, *Wizyta starszej pani*;
- 36) Eugène Ionesco, *Lekcja* lub inne utwory literackie wybrane przez nauczyciela.

Zakres rozszerzony

Teksty określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) Erazm z Rotterdamu, *Pochwała głupoty* (fragmenty);
- 2) Tomasz Morus, *Utopia* (fragmenty);
- 3) Pedro Calderon de la Barca, *Życie snem*;
- 4) Wolter, *Kandyd* (fragmenty);
- 5) Jean Jacques Rousseau, *Nowa Heloiza* (fragmenty);
- 6) wybrane utwory epickie okresu romantyzmu: Józef Ignacy Kraszewski, *Stara baśń*, Victor Hugo, *Nędznicy*, Edgar Allan Poe – wybrane opowiadanie; Henryk Rzewuski, *Pamiętki Soplicy* (fragmenty);
- 7) Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (tom II – Zima);
- 8) Aldous Huxley, *Nowy wspaniały świat*;
- 9) Gabriela Zapolska, *Moralność pani Dulskiej*;
- 10) Gustaw Herling-Grudziński, *Wieża*;
- 11) Florian Czarnyszewicz, *Nadberezyńcy*;
- 12) Bohumil Hrabal – wybrane opowiadania;
- 13) Wiesław Myśliwski, *Widnokrąg*;
- 14) Julian Strykowski, *Austeria*;
- 15) Umberto Eco, *Imię róży*;
- 16) wybrane wiersze poetów polskich i obcych;
- 17) wybrana powieść polska i obca z XX lub XXI wieku;
- 18) wybrany dramat polski i obcy z XX lub XXI wieku lub inne utwory literackie wybrane przez nauczyciela.